

פרשת חוקת

זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמור (יט, ב)

וברש"י, לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה, גזרה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה.

והקשה הט"ז בספרו דברי דוד, דבפ' תולדות פרש"י ד'חקותי' הם דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז, שאין טעם בדבר אלא גזירת המלך וחקותיו על עבדיו, וא"כ למה הוצרכה התורה דוקא בפרה אדומה להזכיר שהוא חוק, ולמה לא כתבה גם באכילת חזיר ושעטנז שהוא חוק. ועוד צ"ע מה שהקשו המפרשים אמאי כתיב 'זאת חוקת התורה' ולא 'זאת חוקת הפרה', עי' בכלי יקר ובאוה"ח משכ"ב. ועוד יל"ע, (דביומא יד, א) איתא, דהא דקאמר שלמה המלך בקהלת אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני קאי על פרה אדומה דהיא חוק בלי טעם, והכי איתא במד"ר (יט סוף אות ג), ואילו בתרגום בקהלת שם איתא אמרית במימרי אחכום אף כל חוכמת אורייתא והיא רחוקת מני, ומשמע דקאי על כל התורה כולה, ודבריו סותרים לסוגיא דיומא דרק הטעם של פרה אדומה נעלם ממנו.

ועי' במדרש רבה כאן (פ' יט אות ו) ויקחו אליך פרה אדומה, אמר ריב"ח א"ל הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר חוקה, עיי"ש. וצ"ב מה החילוק בין משה רבינו לכלל ישראל, ואם גילה הקב"ה הטעם למשה למה לא גילהו לכל ישראל. וכן צ"ע, דרש"י כתב דחוקה היינו דגזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, ומ"מ חזינן דהראשונים חפשו טעם למצוה זו, עי' בחינוך מצוה ש"ע וברמב"ן כאן.

והנה (בברכות לג, ב) תנן, האומר על קן צפור יגיעו רחמיך משתקין אותו, ובגמ' הטעם שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזרות, אף בדברים שיש לשטן ולעכו"ם להשיב עליהם ולומר מה צורך במצוה זו כדפרש"י. והקשו האחרונים דמבואר דשלוח הקן היא גזירת מלך ואינה משום רחמים, ואילו במד"ר (דברים ריש פ' תצא) איתא ולמה התינוק נימול לשמונה ימים, שנתן הקב"ה רחמים עליו להמתין לו עד שיהא בו כחו, וכשם שרחמיו של הקב"ה על האדם כך רחמיו על הבהמה, מנין שנאמר ומיום השמיני והלאה וכו', וכשם שנתן הקב"ה רחמים על הבהמה כך נתמלא רחמים על העופות, מנין שנאמר כי יקרא קן צפור לפניך, הרי מפורש דשורש המצוה הוא משום רחמי הקב"ה על האם, והרוצה לעורר רחמים קורא פרשה זו.

ונראה לבאר ענין זה, דהנה בכתבי הגר"ז עה"ת הובאו דברי הגר"ח שביאר דברי המדרש דהקב"ה הסתכל באורייתא וברא עלמא, דאנו רואים שחוקי התורה מתאימים להנהגת העולם, כגון לא תרצח ולא תגנוב דרציחה וגניבה הם חורבן העולם, ולכאורה י"ל דמכיון שהם חורבן העולם משום כך אסרה התורה לעשות כן, אבל האמת היא להיפך, שמצד הנהגת העולם היה יכול להיות שרציחה וגניבה יהיו קיום העולם, ורק מפני שהקב"ה הסתכל באורייתא וחוק התורה הוא שדברים אלו אסורים, לכן ברא את העולם באופן שיהיה מזה חורבן העולם, ולפ"ז הוסיף שם שגם מצוות שהן זכר ליציאת מצרים, אין הטעם שמפני שהיתה יציאת מצרים לכן נצטוינו במצוות לזכור אותה, אלא להיפך מכיון שמצוות אלו צריכות להיות זכר ליציאת מצרים לפיכך היתה יציאת מצרים.

ולפ"ז נראה דכל הנידון אם יש טעם למצוות או שאין טעם למצוות והן רק חפץ הבורא, הוא רק אם יש טעם לסיבת הציווי, כלומר שמחמת טעם מסויים צוה הקב"ה לעשות כך וכך, אבל לאחר הציווי לכו"ע יש טעם למצוות, דלאחד שהקב"ה הסתכל באורייתא וברא עלמא והנהגת העולם מתנהלת כפי מה שכתוב בתורה, יש לכל מצוה טעם שמחמתו קיום המצוה הוא קיום העולם ואי קיומה הוא חורבן העולם, אלא

פרשת חוקת

שטעם זה אינו סיבת הציווי, דכל ציווי התורה הם גזירת מלך.

וא"כ אין סתירה כלל בין המדרש לסוגיא דברכות דהאומר על קן צפור יגיעו רחמיך משתקין אותו, דהתם אומר הוא שסיבת ציווי הוא משום רחמי הקב"ה על האם, וזה אינו נכון, דסיבת המצוה היא גזה"כ ואינה משום רחמים ומשו"ה משתקין אותו, ומ"מ לאחר הציווי יש טעם למצוה, שהקב"ה רוצה שנרחם על בעלי חיים דכך הוא קיום העולם, ולכן הרוצה לעורר רחמים על עצמו יקרא פרשת שלוח הקן ומי שאין לו בנים יקיים מצות שלוח הקן, דלאחר הציווי יש במצוה זו רחמים ומסוגלת היא לעורר רחמים. ודאתאן להכי, הא דמשתקין אותו אליבא דהסוגיא בברכות אינו רק במצות שלוח הקן, אלא בכל התורה כולה היכא שאדם נותן טעם לסיבת הציווי שבתורה משתקין אותו, דכל התורה היא בגדר חוק וגזה"כ בלי שום טעם.

ובזה מבואר ענין פרה אדומה וא"ש הקו' שהק', דהנה (בסנהדרין כא, ב) איתא, ואמר ר' יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם, כתיב לא ירבה לו נשים אמר שלמה אני ארבה ולא אסור, וכתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו, וכתיב לא ירבה לו סוסים ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב, וכתיב ותצא מרכבה ממצרים וכו'. והיינו דשלמה המלך היה סבור דיש טעם למצוות לסיבת הציווי, וכיון שהטעם דלא ירבה לו נשים הוא כדי שלא יסור לבבו, והטעם דלא ירבה לו סוסים הוא כדי שלא ישיב את העם מצרימה, משו"ה אמר אני ארבה ולא אסור ולא אשיב, ולכן כשהגיע שלמה המלך לפרשת פרה, ובא למסקנה אמרתי אחכמך והיא רחוקה ממני דלא מצא לה טעם, אז הוכח לו דלא כשיטתו שיש טעם למצוות, ומזה הוכיח דלא רק בפרה אלא בכל התורה כולה אין טעם למצוות לסיבת הציווי, אלא גזה"כ הן, ופרה היא ההכ"ת שנתגלה לו שלא כשיטתו.

וזהו שכתב התרגום בקהלת דהך קרא דאמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני קאי על כל התורה כולה ולא רק על פרה אדומה, ואין סתירה לזה מהסוגיא דיומא דקאי על פרה אדומה. דבאמת בעיקרם אין הבדל בין פרה לשאר המצוות שבתורה, דכולם הם חוקי המלך ואין בהם טעם לסיבת הציווי, אלא שבכל החוקים אפשר למצוא בהם טעם ויש מקום לומר שהטעם הוא סיבת הציווי, אבל בפרה שלא נתגלה הטעם ע"כ הוא גזה"כ גרידא בלא טעם, וע"י מצות פרה אדומה נתגלה לשלמה שגם כל התורה היא ציווי מלך בלא טעם וכמש"נ.

ומשו"ה כתיב 'זאת חוקת התורה' ולא 'זאת חוקת הפרה', דפרה היא לימוד על כל התורה כולה שהיא חוק ואין בה טעם לסיבת הציווי, ואתי שפיר נמי הא דאיתא במדרש, דאמר הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחר חוקה, דלפמש"נ באמת לאחר הציווי יש טעם למצוות וגם לפרה אדומה יש טעם, אלא שטעם זה אינו סיבת הציווי דעצם הציווי הוא גזירת מלך, ואמנם אם היה מתגלה לנו טעם בפרה היה מקום לטעות שהטעם הוא סיבת הציווי. ולכן הסתיר הקב"ה את הטעם מכל ישראל ולא גילה זאת אלא למשה רבינו, כדי שמכאן נלמד שיסוד ציווי התורה הוא גזה"כ וחוק בלא טעם.

ולפ"ז מש"כ רש"י דגזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, הכוונה דאין לך רשות להרהר בטעם של סיבת הציווי, אבל לאחר הציווי אין איסור להרהר בטעם שיוצא מן הציווי, ולכן הראשונים חפשו טעם למצוה זו כשם שנתנו טעמים לשאר המצוות על אופן זה. ובזה מיושבת קו' הט"ז למה הוצרכה התורה דוקא בפרה אדומה יותר משעטנז וחזיר להזכיר שהוא חוק, דלפמש"נ אף שאינן מצוות שכליות ונקראים חוק, מ"מ אפשר ליתן בהן טעם, ולכן אילו היתה התורה כותבת עליהם שהם חוק, אכתי לא היה לנו הלימוד שאין כלל טעמים לסיבת הציווי, ולכן כתבה התורה חוק רק בפרה אדומה שלא נגלה לנו בה טעם כלל, לאורוי לן על כל התורה שיסוד מצוות התורה הוא גזה"כ וחוק בלא טעם.

פרשת חוקת

מקור: הגאון רבי מרדכי אליפנט זצ"ל